

Rapportage Commissie Dovenpastoraat

1.1 Inleiding

Op de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken in Amersfoort in 2001 kwam het voorstel van de kerken in de regio Enschede/Zwolle ter tafel om deel te nemen aan het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP). Er werd toen het besluit genomen tot het instellen van een Commissie Dovenpastoraat welke als opdracht kreeg te onderzoeken of, hoe en onder welke voorwaarden het Nederlands Gereformeerd kerkverband zinvol kan participeren in dit Interkerkelijk Dovenpastoraat.

Bovengenoemd voorstel met betrekking tot aandacht voor de dove broeders en zusters kwam niet uit de lucht vallen. Dove broeders en zusters dreigen maar al te gemakkelijk over het hoofd te worden gezien. Maar juist zij hebben onze bijzondere aandacht nodig. Jezus zelf geeft ons hiervan een prachtig voorbeeld.

In Marcus 8 lezen wij hoe Jezus omgaat met een dove man (die overigens niet doofstom was, zoals het opschrift van de NBG stelt, maar doof en dientengevolge moeilijk sprak). Jezus nam hem terzijde, buiten de schare, stak zijn vingers in zijn oren, spuwde en raakte zijn tong aan en Hij zag op naar de hemel en zuchtte. Hier zien we hoe goed onze Heiland door heeft wat het doof zijn eigenlijk inhoudt en wat de dove mensen nodig hebben. Hij neemt de dove apart om rustig te kunnen communiceren, Hij neemt er de tijd voor. Hij spreekt met de dove man zelf en niet met zijn begeleiders, zoals wij maar al te vaak zo gemakkelijk doen. Met gebaren en mimiek vertolkt Jezus het lijden van deze man. Hij spuwt, om te laten zien hoe afschuwelijk Hij de doofheid van de man vindt en om hem te laten zien dat Hij zijn verdriet begrijpt. Hij raakt zijn tong aan en kijkt naar de hemel; zijn zucht zegt meer dan duizend woorden. Hoewel het in dit gedeelte natuurlijk niet alleen gaat om hoe Jezus met de dove man communiceert, geeft Jezus hier een voorbeeld dat zeker het navolgen waard is: tijd nemen om rustig te communiceren, soms letterlijk met handen en voeten. Tijd nemen om het evangelie te verkondigen op een wijze die passend is voor de medemens.

De commissie dovenpastoraat is met open hart en biddende handen aan het werk gegaan. Het verslag dat voor u ligt is hiervan het resultaat. Zij hoopt dat dit verslag een eerste aanzet zal zijn om te komen tot een verbetering van de pastorale zorg aan onze dove broeders en zusters, ter uitbreiding van Gods Koninkrijk, tot Zijn eer en glorie.

1.2 Samenstelling en werkwijze

In de commissie zijn benoemd br. Jan Harm Faber, zr. Elselie de Jong-van der Zwaard, br. Piet van Veelen en br. Foppe Wiersma (samenroeper). De vergaderingen vonden plaats in zorgcentrum De Gelderhorst te Ede. Er is een enquête rondgezonden naar de gemeenten om informatie te krijgen over de aantallen dove broeders en zusters en hun kerkelijke betrokkenheid. Tevens heeft er overleg plaatsgevonden met het Interkerkelijk Dovenpastoraat over de mogelijkheden en knelpunten.

2.1 Waarom aparte pastorale zorg voor doven?

Doof zijn is een handicap die je niet in een paar woorden kunt beschrijven. We spreken van doof bij een gehoorverlies van meer dan 90 dB. Mensen met minder gehoorverlies worden slechthorend genoemd. In het gewone taalgebruik worden de termen doof en slechthorend regelmatig door elkaar gebruikt. Slechthorendheid is echter een totaal ander probleem dan doof zijn. Slechthorende mensen hebben doorgaans baat bij een hoortoestel, ringleiding en telefoonversterker. Dove mensen kunnen nog wel gehoorresten hebben waarmee ze geluiden onderscheiden, maar ze kunnen met deze gehoorresten in de praktijk weinig doen. Slechthorendheid komt in de kerk ook veel voor. Ook slechthorenden hebben extra aandacht nodig, maar hun problematiek is een andere dan de problematiek van de dove broeders en zusters. Wij richten ons hier alleen op de doven.

Mensen die doof zijn kun je overigens niet over één kam scheren. Er is groot verschil tussen de gevolgen van het doof geboren worden, of op jongere of oudere leeftijd doof worden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen pre-linguale doven en post-linguale doven, ook wel laat-doven genoemd.

De eerste groep mensen betreft hen die vóór de ontwikkeling van spraak en taal doof geworden zijn, bijvoorbeeld door ziekte tijdens de zwangerschap, hersenvliesontsteking of erfelijkheid. Deze mensen komen zeer moeizaam tot gesproken taal. Gebarentaal - tot voor enkele tientallen jaren een verboden taal - is hun belangrijkste communicatiemiddel, samen met het spraak-afzien (liplezen). De gevolgen van deze vorm van doofheid zijn groot. Nederlands is hun tweede taal, met alle beperkingen die dat heeft. Niet alle pre-linguale doven kunnen daarom goed Nederlands spreken, lezen en schrijven. Duidelijk mag zijn dat hierdoor de bijbel, zoals de horenden die lezen, zeer moeilijk toegankelijk is. Door de emancipatie van doven zien we echter dat deze groep zich ook steeds meer ontwikkelt. Veel van deze doven kennen elkaar van de doveninstituten, zij hebben een eigen cultuur met eigen bijeenkomsten. In hun eigen groep voelen zij zich niet gehandicapt, want de kern van hun probleem - het niet kunnen communiceren in de taal van de meerderheid - doet zich in hun eigen groep minder of helemaal niet voor.

Laat-doven zijn die mensen, die na hun taalontwikkeling geleidelijk of van de één op andere dag doof geworden zijn. Zij spreken doorgaans veel beter Nederlands, hoewel er wel grote verschillen in het gebruik van gebarentaal en spraak-afzien bestaan. De één is zich gaan concentreren op de gebarentaal, de ander op spraak-afzien, de één heeft veel horende vrienden, de ander vrijwel alleen dove.

Tenslotte zijn er dan nog in beide groepen mensen, die naast hun auditieve handicap ook een andere beperking hebben; lichamelijk, verstandelijk of beide.

De overeenkomst tussen alle doven is het dreigende isolement. Immers, communicatie is geen vanzelfsprekendheid. Niet het doof-zijn op zich is het probleem, maar de communicatie. Er bestaat een eiland (Martha's Vineyard) waar een groot deel van de bevolking door erfelijkheid doof is. Gebarentaal is daar in het verleden de hoofdtal geweest, zodat er eigenlijk nauwelijks sprake was van een handicap. In een overwegend horende wereld is doof zijn echter een zware belemmering, vooral door het probleem van de communicatie! Allerlei - voor horenden vanzelfsprekende zaken - zijn niet of moeilijk toegankelijk voor doven. Voorbeelden: opleidingen in regulier onderwijs zijn door gebrek aan tolken moeilijk te volgen; telefoneren met familie, instanties en dergelijke is omslachtig; radio- en televisieprogramma's worden veelal niet ondertiteld of getolkt; omroepinstallaties op stations zijn niet te horen; met verkopers in de winkel en op de markt is slecht te communiceren; in vergaderingen op het werk is moeilijk te participeren; informele contacten tussen burens, collega's en familie worden belemmerd; contacten met de school van hun horende kinderen zijn moeilijk te leggen en te onderhouden; enz.

2.2 Wat zijn de specifieke zorgen en knelpunten in het kerkelijk leven?

Probeer u zich een voorstelling te maken van een kerkdienst zonder geluid. Dan haak je snel af. Doven hebben hier van kindsbeen aan mee te maken.

In de kerkdiensten kunnen de doven geen muziek horen, geen preek en gebeden volgen en geen gewone bijeenkomsten (zoals bijbelstudieavonden) volgen. Specifieke aanpassingen moeten daarvoor getroffen worden. Dit vraagt veel tijd en inzet.

Voor pre-linguale doven zal het aanleveren van de preek op schrift alleen niet voldoende zijn. Immers, het begrijpend lezen van de Nederlandse taal is geen vanzelfsprekendheid. De vertolking van de preek door middel van gebaren zal nodig zijn. Ook een tolk gebarentaal (waar overigens een tekort aan is), is geen volledige oplossing. Het communicatieniveau is doorgaans te moeilijk, er wordt in de preken teveel uitgegaan van de horende belevingswereld en de bijbelkennis van de horenden, wat nog te vaak resulteert in 'de tale Kanaäns'. Daarom is het goed dat er aparte bijeenkomsten zijn, waar doven elkaar kunnen ontmoeten, zich niet gehandicapt voelen en samen kunnen leren over God en hun geloof kunnen beleven. Gecombineerde kerkdiensten van doven en horenden en de speciale dovendiensten spelen een belangrijke rol hierbij.

Omdat de bijbel zo moeilijk toegankelijk is, is er vaak sprake van geringe bijbelkennis. Immers, de dove heeft al een achterstand in zijn taalontwikkeling en daar komt dan de moeilijke bijbelse taal bij. Aangepaste catechese en eigen bijbelstudiekringen zijn nodig om op eigen manier de God van de

bijbel te leren kennen. Ook kunnen de doven daar elkaar ontmoeten en vanuit hun eigen belevingswereld spreken over het geloof.

In de gemeente komt de gemeenschap der heiligen ook niet goed uit de verf, omdat veel horende mensen niet goed kunnen en niet goed durven te communiceren. Doven komen in een horende wereld snel in een isolement. Immers, het vraagt veel tijd en aandacht om te kunnen communiceren met dove mensen, dus naast de angst om met een dove te spreken en contact te zoeken, speelt gemakzucht helaas ook vaak een rol.

De verhalen die doven vertellen kunnen schrijnend zijn. Een aantal heeft nauwelijks meer contact met de kerk, weten niet in welke wijkgemeente ze ingeschreven staan en krijgen alleen jaarlijks de mensen voor de vrijwillige bijdrage aan de deur. Tenzij we bewust gaan nadenken en werken aan een goede plaats voor de doven in de gemeente, verdwijnen ze al te gemakkelijk uit het zicht.

Toch horen ook de doven erbij en hebben we als kerk de opdracht om voor allen een plaats te hebben. Dat dit mogelijk is, blijkt uit het bijgevoegde verslag van de gemeente van Dordrecht (Bijlage C).

3. De enquête: reacties, opvallende punten en conclusie.

De enquête zoals die is bijgevoegd spreekt voor zich. Ruim 70 procent van de aangeschreven gemeenten heeft gereageerd. Enkele punten die er uit springen:

Er zijn 39 doven en 77 ernstig slechthorenden bekend.

Van de 39 doven zijn er 26 pre-linguaal doof en 13 laat doof.

Er is een goede deelname aan het kerkelijk leven, de doven krijgen hulp door middel van preken op schrift, tolk en ringleiding.

9 gemeenten hebben contact met het Interkerkelijk Dovenpastoraat, 7 dragen financieel bij aan het werk ervan.

44 gemeenten zeggen geen contact met het Interkerkelijk Dovenpastoraat nodig te hebben.

40 procent van de gemeenten spreekt zich uit voor samenwerking, 32 procent tegen samenwerking, 28 procent beantwoordt de vraag niet.

De conclusie van de commissie is, dat het in de Nederlands Gereformeerde Kerken niet extreem slecht is gesteld met de betrokkenheid bij de dove broeders en zusters. Een verheugende conclusie. Toch hoort zij van grote moeite, met name als het gaat om de communicatie. Daarbij komt, dat bij dit onderzoek niets aan de doven zelf is gevraagd. Ook is een groot deel van de gemeenten voorstander van deelname aan het Interkerkelijk Dovenpastoraat. De commissie ondersteunt deze deelname (zie hiervoor 5.3). Gezien het aantal doven kan gezegd worden, dat er relatief gezien veel doven in onze kerken zijn. Absoluut gezien gaat het om een kleine groep. De commissie meent echter, dat aantallen geen belemmeringen mogen zijn. Immers, het gaat niet om de 99 schapen die al veilig in de stal zitten. Het éne schaap heeft de aandacht van de Goede Herder, zo moeten ook wij aandacht hebben voor de enkeling.

4. Overleg met Interkerkelijk Dovenpastoraat

Bijgevoegd vindt u het verslag van de bespreking met het Interkerkelijk Dovenpastoraat (een samenwerking van de SOW kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken). Vanouds zijn er drie predikanten werkzaam als dovenpastor. Nederland is verdeeld in drie regio's. Elke predikant werkt in een regio. Zij hebben volledige ambtsbevoegdheid in alle drie de kerkgenootschappen. Een synodale predikant kan dus in de Christelijke Gereformeerde Kerk preken, dopen en avondmaal vieren. Een unieke samenwerking! Door de recente bezuinigingen stond het werk zeer onder druk. Er zijn besprekingen gevoerd met als resultaat dat de kerken de drie functies handhaven. Op het ogenblik zijn er twee predikanten werkzaam: ds. L.A de Graaf (NHK), ds. A. Dingemans (CGK) en er wordt momenteel gezocht naar een predikant namens de SOW-kerken.

Uit het overleg blijkt dat de zorg voor doven nog steeds actueel is. Er is veel werk, maar er zijn weinig arbeiders. Het Interkerkelijk Dovenpastoraat zou graag zien dat er versterking komt vanuit de Nederlands Gereformeerde Kerken. Zij noemt het aanstellen van een dovenpastor als mogelijkheid, naast het werven van vrijwilligers en de financiële bijdrage.

5.1 Meningsvorming en advies Commissie Dovenpastoraat

De huidige werkwijze van het Interkerkelijk Dovenpastoraat is erg arbeidsintensief. Veel werk van de kerken zelf (catechese, kerkdiensten, pastorale zorg en bijbelstudie) is overgenomen door het Interkerkelijk Dovenpastoraat. In plaats van de verantwoordelijkheid bij de eigen gemeenten te leggen, heeft het Interkerkelijk Dovenpastoraat - vaak noodgedwongen - zelf de verantwoordelijkheid op zich genomen. Het gevolg is een structurele overbelasting van predikanten en vrijwilligers. De Commissie meent dat de pastorale zorg bij de thuisgemeente van de dove broeders en zusters hoort te blijven. Binnen de gemeenten moet gezocht worden naar mensen die zorg dragen voor de doven. De aangestelde predikanten en/of opbouwwerkers zullen, meer dan nu, moeten gaan functioneren als coach die de betreffende gemeenten op weg helpt. Kerkdiensten en bijbelstudiekringen zijn moeilijk toegankelijk, maar het regelmatig samenkomen van doven uit de regio blijft een belangrijke zaak. Doven moeten elkaar kunnen ontmoeten en per regio kan gezocht worden naar de mogelijkheden hiervoor. Te denken valt bijvoorbeeld aan een vaste gastgemeente voor de kerkdiensten. Hoe één en ander zou moeten en kunnen, zal nog nader overdacht moeten worden.

Tegen deelname in het Interkerkelijk Dovenpastoraat pleit:

Het gaat om een kleine groep
Deelname gaat geld kosten

Voor deelname pleit:

Het gaat om tientallen mensen, elk mens telt, ook elke dove!
Samenwerken betekent kennis delen en lasten dragen: er is een groter draagvlak.
Opvang en begeleiding voor doven na ziekte of ongeval
Ruimte voor doven van buiten de kerk
De huidige omstandigheden van de hoge werkdruk in het IDP nodigen uit tot hernieuwde visie
De huidige omstandigheden bieden daartoe mogelijkheden.

De Commissie adviseert een samenwerking aan te gaan met het IDP. Gezien de huidige omstandigheden zal het moeilijk zijn zonder meer deel te gaan nemen aan het IDP. De Commissie heeft zich daarom bezonnen op een visie inzake het dovenpastoraat.

6. Conclusie

De commissie stelt voor:

dat de Nederlands Gereformeerde Kerken gaan toewerken naar deelname in het IDP.
dat de Nederlands Gereformeerde Kerken een opbouwwerker aanstellen.
De opbouwwerker krijgt als taak
de gemeenten met dove broeders en/of zusters te begeleiden
contact te onderhouden met het IDP
samenwerking met het IDP om te zetten in deelname in het IDP

6.1 Toelichting

De Commissie meent dat het niet verstandig is om zonder meer deel te nemen in het Interkerkelijk Dovenpastoraat, omdat de toekomst van deze organisatie nog onduidelijk is. Om de specifieke problematiek van de zorg aan de doven in de Nederlands Gereformeerde kerken niet in de knel te laten komen door een mogelijke reorganisatie van het IDP, is het beter om eerst zelfstandig aan de slag te gaan en de ontwikkelingen binnen het IDP nauwkeurig te blijven volgen. Dit betekent niet dat er in het geheel geen contact met het IDP zou kunnen zijn! Het is juist van belang dat de opbouwwerker nauw contact onderhoudt en de mogelijkheden tot samenwerking bekijkt. Dit geldt overigens ook voor de pastorale zorg van doven binnen de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt.

6.2 Profielschets

Van de aan te stellen opbouwwerker m/v wordt het volgende gevraagd:

Belijdend lid van de Nederlands Gereformeerde Kerk

Tenminste opleiding op HBO niveau

Redelijke kennis van de gebarentaal of bereid deze te leren.

Duidelijk mondbeeld

Kennis van de dovencultuur of bereidheid zich hier in te verdiepen

In het bezit van een rijbewijs

In staat mensen te motiveren

Zich thuis voelend in de diversiteit van de verschillende kerken van de reformatie.

met als taakstelling: stimuleren, beschikbaar zijn voor vragen vanuit de gemeenten, contacten onderhouden en gemeenten in contact brengen met IDP.

7. Bijlagen

A. Enquête plus uitslagen

B. Verslag bespreking IDP

C. Verslag gemeente Dordrecht

D. Salarisschaal kerkelijk opbouwwerkers (noot: hierbij moet rekening gehouden worden met een autokostenvergoeding in verband met de vele kilometers die gereden moeten worden).

Bijlage A: Enquête plus uitslagen

Vragenlijst Commissie Dovenpastoraat NGK

Naam gemeente:

Aantal leden, waarvan..... belijdende leden.

Inventarisatie gemeenteleden met een gehoorhandicap:

Doof is iemand met een verlies van meer dan 90 dB, of als iemand voor de communicatie afhankelijk is van spraakafzien (liplezen) en/of gebarentaal.

1. Hoeveel dove leden in totaal heeft uw gemeente? ...leden

a. Hoeveel daarvan zijn vanaf de geboorte doof?

In de leeftijdsgroep van :

0 t/m 9 jaar (geboortjaar 1993 t/m 2002) : ...leden

10 t/m 19 jaar (geboortjaar 1983 t/m 1992) : ...leden

20 t/m 29 jaar.(geboortjaar 1973 t/m 1982) : ...leden

30 t/m 39 jaar (geboortjaar 1963 t/m 1972) : ...leden

40 t/m 49 jaar (geboortjaar 1953 t/m 1962) : ...leden

50 t/m 59 jaar (geboortjaar 1943 t/m 1952) : ...leden

60 jaar en ouder (geboortjaar 1942 en eerder): ...leden

b. Hoeveel daarvan zijn later doof geworden?

In de leeftijdsgroep van :

0 t/m 9 jaar (geboortjaar 1993 t/m 2002) : ...leden

10 t/m 19 jaar (geboortjaar 1983 t/m 1992) : ...leden

20 t/m 29 jaar.(geboortjaar 1973 t/m 1982) : ...leden

30 t/m 39 jaar (geboortjaar 1963 t/m 1972) : ...leden

40 t/m 49 jaar (geboortjaar 1953 t/m 1962) : ...leden

50 t/m 59 jaar (geboortjaar 1943 t/m 1952) : ...leden

60 jaar en ouder (geboortjaar 1942 en eerder): ...leden

1.1. Hoeveel van deze doven nemen deel aan het kerkelijk leven?

Aan de kerkdienst: ...leden

Aan de bijbelkring: ...leden

Aan het huisbezoek: ...leden

Aan de catechisatie: ...leden

Aan een vereniging cursus o.i.d.: ...leden

2. Hoeveel ernstig slechthorende leden heeft uw gemeente? ...leden

2.1 Hoeveel van deze slechthorenden nemen deel aan het kerkelijk leven?

a. Aan de kerkdienst: ...leden

b. Aan de bijbelkring: ...leden

c. Aan het huisbezoek: ...leden

d. Aan de catechisatie: ...leden

e. Aan een vereniging cursus o.i.d.: ...leden

3. Hoeveel dove niet-leden nemen deel aan het kerkelijk leven van uw gemeente?

...personen

4. Bijdrage gemeente

Wat wordt er in uw gemeente gedaan om aan de moeilijkheden tegemoet te komen van de:

a. doven:

b. slechthorende leden:.....

5. Knelpunten

Wat zijn de knelpunten of problemen in het contact met doven, waar uw gemeente mee te maken kreeg?

6. Suggesties

Heeft U suggesties, ervaringen waardoor het deelnemen van doven aan het gemeentelven bevorderd kan worden?

7. Deelname aan IC-dovenpastoraat

Hoeveel leden met een gehoorhandicap maken (voor zover U bekend), gebruik van de diensten van het IC-dovenpastoraat
...leden

8. Contact met IC-dovenpastoraat

Is er contact met de IC in uw regio?
Zo ja, op welke wijze?
Eventueel, zo nee, waarom niet?

9. Draagt uw gemeente financieel bij aan het werk van IC in uw regio?

(antwoord omcirkelen)

Ja / Nee

10. Voorwaarden deelname aan Interkerkelijk Dovenpastoraat

Zou uw gemeente mee willen werken aan het ID?

Zo ja, onder welke voorwaarden?

.....
.....
.....

...

Zo nee, waarom niet?.....

.....
.....

Ingevuld: (plaats en datum):.....

Graag vóór 15 juni 2002 retourneren aan:

Comm.Dovenpastoraat NGK, Nassaukade 77
2281 XH RIJSWIJK fhwersma@scarlet.nl

Uitslagen enquête: Antwoorden op vragenlijst Commissie Dovenpastoraat NGK

Geen reactie op vragenlijst: 26 gemeenten (=28%), betreft 23% van totaal aantal leden

Alkmaar, Almkerk, Amersfoort-N, Amsterdam-N,
Apeldoorn, Bunschoten-Spakenburg, Deventer,
Enschede-N, Enschede-Z, den Haag, Haren, Den
Helder, Lisse, Maassluis, Maastricht, Nijmegen,
Rotterdam-O, Rijsbergen, Steenwijk, Ten Post,
Vlaardingen, Wapenveld, Wolvega, Zalk-Veecaten,
Zoetermeer, Zwolle I

Reactie op vragenlijst: 68 gemeenten (=72%), betreft 77% van totaal aantal leden.

1. Totaal aantal dove gemeenteleden: 39

Baarn/Soest 1, Barendrecht 5, Breukelen 2,
Dordrecht 16, Ermelo 1, Houten 1, Leerdam 2,
Nieuwegein 1, Nunspeet 1, Rotterdam-A 1, Rijswijk 1,
Utrecht 2, Wezep 4, Zwolle II 1

a. Vanaf de geboorte doof: 26

In de leeftijdsgroep van

0 t/m 9 jaar	: 2 leden	Wezep-2
10 t/m 19 jaar	: 7 leden	Breukelen-2, Dordrecht-2, Leerdam-2, Rijswijk-1
20 t/m 29 jaar	: 2 leden	Dordrecht-2
30 t/m 39 jaar	: 4 leden	Dordrecht-3, Houten-1
40 t/m 49 jaar	: 5 leden	Barendrecht-1, Dordrecht-4
50 t/m 59 jaar	: 0 leden	
60 jaar en ouder	: 6 leden	Barendrecht-2, Dordrecht-1, Rotterdam-A-1, Utrecht-2

b. Daarvan op latere leeftijd doof geworden: 13 (door ziekte of ongeval)

In de leeftijdsgroep van

0 t/m 9 jaar	: 1 lid	Nieuwegein-1
10 t/m 19 jaar	: 1 lid	Dordrecht-1
20 t/m 29 jaar	: 0 leden	
30 t/m 39 jaar	: 1 lid	Dordrecht-1
40 t/m 49 jaar	: 4 leden	Dordrecht-2, Ermelo-1, Nunspeet-1
50 t/m 59 jaar	: 1 lid	Zwolle II – 1
60 jaar en ouder	: 5 leden	Baarn/Soest-1, Barendrecht-2, Wezep-2

1.1. Van deze doven nemen aan het kerkelijk leven deel:

a. kerkdienst	: 26 leden	Baarn/Soest-1, Barendrecht-2, Dordrecht-12, Ermelo-1, Houten-1, Nunspeet-1, Rotterdam-A-1, Rijswijk-1, Wezep-4, Zwolle II-1
b. bijbelkring	: 2 leden	Barendrecht-2, Dordrecht-12 (IC), Nieuwegein-1
c. huisbezoek	: 24 leden	Barendrecht-3, Dordrecht-12, Ermelo-1, Utrecht-2, Wezep-4, Zwolle II-1
d. catechisatie	: 1 lid	Dordrecht-1
e. vereniging, cursus e.d.:	2 leden	Breukelen-1, Rijswijk-1

2. Totaal aantal ernstig slechthorend leden: 77

2.1 Van deze ernstig slechthorende leden nemen deel aan het kerkelijk leven:

a. kerkdienst	: 69 leden	Amersfoort-Z-2, Barendrecht-3, Doetinchem-5, Dronten-5, Emmeloord-2, Ermelo-1, Gorinchem-12, Groningen-2, Katwijk-3, Lelystad-1, Loosdrecht-1, Marknesse-1, Nijverdal-1, Oostzaan-1, Veenendaal-5, Voorthuizen-2, Wieringermeer-1, Wormer-5, Zeist-1, Zwolle II- 15
b. bijbelkring	: 25 leden	Barendrecht-3, Doetinchem-2, Emmeloord-2, Ermelo-1, Groningen-2, Lelystad-1, Voorthuizen-1, Wormer-3, Zwolle II –10
c. huisbezoek	: 62 leden	Amersfoort-2, Barendrecht-3, Dronten-5, Emmeloord-2, Ermelo-1, Gorinchem-12, Groningen-2, Katwijk-3, Lelystad-2, Loosdrecht-1, Nijverdal-1, Veenendaal-5, Voorthuizen-1, Wieringerm.-1, Wormer-5, Zeist-1, Zwolle II-15
d. catechisatie	: 1 lid	Marknesse-1
e. vereniging, cursus e.d.:	7 leden	Gorinchem-3, Katwijk-2, Marknesse-1, Voorthuizen-1

3. Totaal aantal dove niet-leden die aan het kerkelijk leven deelnemen: 4 (Dordecht-3, Heerde –1)

4.1 Bijdrage gemeente om aan de moeilijkheden van doven tegemoet te komen:

Preek op schrift:	7	Baarn/Soest, Barendrecht, Ermelo, Heerde, Leerdam, Wezep, Zwolle II
Projectie	: 1	Dordrecht
Tolk	: 4	Dordrecht, Ermelo, Houten, Rijswijk
Vaste plaats	: 1	Dordrecht
Spec.diensten	: 1	Breukelen

4.2 Bijdrage gemeente om aan de moeilijkheden van slechthorenden tegemoet te komen:

Ringleiding	: 34	Amersfoort-Z, Arnhem, Assen, Barendrecht, Dalfsen, Doetinchem, Dordrecht, Dronten, Ermelo, Groningen, HaarlemmermeerO, Hattem, Hoogeveen, Hoorn, Krommenie, Langeslag, Leerdam, Lelystad, Loosdrecht, Nunspeet, Nijverdal, Oegstgeest, Oostzaan, Rijswijk, Sliedrecht, Utrecht, Veenendaal, Voorthuizen, Wezep, Wieringermeer, Wormer, Zwartsluis, Zwolle II
Geluidsinstall.	: 2	Culemborg, Groningen
Vaste plaats	: 2	Emmeloord, Katwijk
Spec.catech.	: 1	Marknesse

5. Welke knelpunten of problemen met doven worden genoemd:

Communicatie	Barendrecht, Dordrecht, Leerdam, Utrecht
Contacten (na de dienst, gemeentevergadering)	Dronten
Isolement	Gorinchem, Nieuwegein
Vaste plaatsen, onenigheid daarover	Katwijk
In internaat (deelname aan catech. daardoor moeilijk)	Breukelen
Verstandelijk gehandicapte dove	Marknesse
Doven buiten de kerk, hebben die ons nodig?	Heemstede

6. Suggesties waardoor het deelnemen van doven aan het gemeentelven bevorderd kan worden:

Preek op schrift	Wormer
Projectie van teksten, preek op groot scherm	Zaandam
Vorm groepjes met doven: trekken elkaar aan	Dordrecht
Stimuleer communicatie horenden – doven	Dordrecht
Beeldmateriaal gebruiken	Marknesse
Taken geven	Marknesse
Gebruik e-mail of fax i.p.v. telefoon	Barendrecht, Dordrecht, Leerdam, Utrecht

7. Leden, met een gehoorhandicap, die aan IC-dovenpastoraat deelnemen: 15

Dordrecht – 11, Leerdam- 2, Marknesse – 1, Zwolle II – 1

8.1. Contact met het IC-dovenpastoraat in de regio: 9 gemeenten

Gecombineerde diensten	Breukelen, Dordrecht, Ermelo, Leerdam, Rijswijk, Zwolle II
Ouderling afgevaardigden	Arnhem, Rijswijk
Huisvesting	Dordrecht
Samenwerking	Marknesse
Broodmaaltijd	Ermelo

8.2. Geen contact met het IC-dovenpastoraat in de regio: 44 gemeenten

Geen doven, geen behoefte, geen contact	Alphen a/d R, AmsterdamC, Assen, Bilthoven, Doorn, Gorinchem, HaarlemmermeerO, Nijverdal, Sliedrecht, Wageningen, Zaandam// AmersfoortZ, Eindhoven, Emmeloord, HardinxveldG, Heerde, Houten, Langeslag, Loosdrecht, Oegstgeest, Voorthuizen, Wormerm Zeewolde, Zeist //Culemborg, Dalfsen, Doetinchem, Dronten, Hattem, Heemstede, Hoorn, Langerak, Lelystad, Veenendaal, Wieringermeer, IJsselmuiden, Zwartsluis
Onbekendheid	AmsterdamT-Z, Katwijk, RotterdamA, Utrecht, Wezep
Geen verzoek	Groningen
Zorg van Philadelphia	Nunspeet

9. Financieel bijdragen aan het Interkerkelijk Dovenpastoraat: 7 gemeenten

Arnhem, Dordrecht, Leerdam, Marknesse, RotterdamA, Rijswijk, Zwolle II

10. Deelnemen aan het Interkerkelijk Dovenpastoraat?

Onbeantwoord:	19 gemeenten
Deelnemen onder voorwaarden:	27 gemeenten
Voorwaarden:	
Noodzakelijk voor gemeenteleden	Amersfoort, Bilthoven, Heerenveen, Lelystad, Wageningen
Alleen financiële bijdrage	Assen, Hoogeveen
Geen financiële bijdrage	Loosdrecht
Geen extra belasting predikant	Ermelo
Geen past. verantwoordelijkheid voor gehele regio	Dordrecht
Aansluiten bij Landelijke Regeling	Heerenveen, Nijverdal
Samenwerking met plaatselijke gemeenten en CGK	RotterdamA, Urk

Dovendiensten organiseren	Marknesse
Niet deelnemen :	22 gemeenten
Redenen:	
Geen doven	Almere, Alphen a/d R, AmsterdamC, dalfsen, Doorn, Dronten, Hardinxveld, Houten, Katwijk, Krommenie, Langeslag, Nunspeet, Oegstgeest, Schiedam, Sliedrecht, Veenendaal, IJ sselmuiden, Zaanstreek-C
Kleine gemeente	Baarn, Wieringermeer, Zeist, Zwartsluis

Bijlage B: Verslag bespreking met het Interkerkelijk Dovenpastoraat op 20 juni 2002

Aanwezig van de werkgroep en deputaten voor het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP):
H.v.d.Laan (C.G.K., voorzitter), mevr. Ds. L.A.Slotboom-v.d.Mout (GKN) en ds W.de Bruin (NHK)
(leden van het moderamen) en L.A. de Graaf (NHK, dovenpredikant voor Zuid-Nederland).
Namens Commissie Dovenpastoraat NGK: F.H.Wiersma.

Met betrekking tot het IDP willen we ons als Comm.Dovenpastoraat NGK laten informeren over het heden en de verwachte toekomst van het IDP.

1. Hoe is de stand van zaken nu op 20 juni 2002?

SoW heeft te maken met tekorten; er zal bezuinigd moeten worden. Ook op het terrein van het dovenpastoraat? In september 2002 waarschijnlijk meer duidelijkheid.

2. Wie zijn er (professioneel gezien) werkzaam?

Noord-Nederland: ds. Dingemanse (CGK);
Midden-Nederland: ds Kamphorst (GKN);
Noordholland en Utrecht: S.Rienstra (GKN, pastoraal medewerker);
Zuid-Nederland: ds. De Graaf (NHK)

Deze medewerkers werken elk in hun toegewezen rayon; zij zijn beschikbaar voor alle doven en zijn daarbij niet afhankelijk van eventuele kerkgrenzen.

3 Door welke instantie worden deze mensen betaald?

Ds. Dingemanse: door Chr. Gereformeerde Kerken; Ds. Kamphorst (70%) en dhr Rienstra (30%) door Geref. Kerken; Ds. De Graaf: door Ned. Herv. Kerk. Elke kerk betaald volgens eigen schaal en anciënniteit.

4. Wat is er nodig?

Er ligt heel veel werk te wachten. Voor de 3 predikanten en pastoraal medewerker een haast onmogelijke opgave om alle doven pastorale zorg te verlenen.

Als de NGK mee zouden gaan werken: opzet opnieuw bespreken, welke bijdragen, bevoegdheden en grenzen?

Ook Synodes spelen hierbij een rol.

5. Waar liggen de knelpunten ?

(m.b.t. woordverkondiging, pastoraat, diaconaat, evangelisatie, catechese enz)

Er zijn te weinig predikanten en voorgangers, die voor kunnen gaan.

Daarnaast is er behoefte aan vrijwilligers/sters voor de bemensing van de Interkerkelijke Commissies (IC's). Het gaat om vrijwilligers, die met dove mensen kunnen communiceren of bereid zijn dit te leren.

Van groot belang dat predikanten, met doven in hun gemeente, gestimuleerd worden om gebarentaal te gaan leren, om zelfstandig in diensten voor te kunnen gaan.

Een vrouwelijke predikant, in een ambtelijke dienst, zal problemen geven met name bij

Chr.Geref.Kerken, Ned.Geref. Kerken en sommige Herv.Gemeenten.

Pastorale zorg aan doven (huisbezoek, diaconaat en catechese) blijft tot verantwoordelijkheid van plaatselijke gemeente behoren. Het IDP kan daarbij te hulp geroepen worden.

6. Op welke wijze kunnen de Ned.Geref.Kerken zinvol meedoen?

Zoeken in de Ned.Geref.Kerk naar een predikant voor doven.

De handicap van doven ook regelmatig onder de aandacht van de gemeente brengen door voorbede in de diensten.

Zorgen voor NGK-leden in bestuur van IC's; gemeenteleden die gebarentaal kennen, inschakelen.

De nood van doven zichtbaar maken, door elkaar te leren kennen via diensten en ontmoetingen.

7. Wat zijn de toekomstverwachtingen t.a.v. het aantal dove broeders en zusters?

Het aantal jonge doven neemt af. Dit zal gevolgen hebben voor de pastorale voorzieningen vanuit het IDP: dat is hoofdzakelijk gericht op pre-linguale doven.

Het aantal mensen met ouderdomsdoofheid neemt toe; om hen pastorale zorg te verlenen, blijft in de eerste plaats tot verantwoordelijkheid van de kerkenraden behoren; IDP kan wel adviezen geven. Het aantal lawaai-doven lijkt groter te worden: ook voor deze groep ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij de betreffende kerkenraad. IDP kan adviseren. .

8. Wat zijn de toekomstverwachtingen t.a.v. de organisatie van het IDP?

IDP blijft, maar over eventuele veranderingen, ten gevolge van bezuinigingen, kan in september 2002 misschien meer gezegd worden.

9. Wat zijn de toekomstverwachtingen t.a.v de invulling van de diensten en het pastorale werk?

IC's doen veel, doordat ze actief bij de doven betrokken zijn.

Niet uit het oog verliezen, dat de communicatie voor doven zeer inspannend is, doordat het veel van hun concentratie vraagt.

10. Zijn er ook NGK-leden betrokken bij het werk van een IC?

Voor zover bekend: NGK van Den Haag, Rijswijk, Rotterdam, Leerdam, Dordrecht (al heeft deze gemeente geen officiële vertegenwoordiger in de IC) en Enschede.

Rijswijk, 21 juni 2002 F.H.Wiersma

Bijlage C: Verslag gemeente Dordrecht

Van 0 naar 16 doven.....?!

De Ned.Geref.Kerk van Dordrecht was een gewone gemeente, met zo'n 300 leden. Niets bijzonders. Tot een klein meisje van die gemeente, na een hersenvliesontsteking, doof werd. Dat gaf een enorme schok. Wat is er in die gemeente gebeden, voor het meisje, voor de ouders! De ouders gingen een cursus gebarentaal volgen. Het meisje moest tenslotte naar een speciale school voor doven. Op de ouderavonden ontmoetten de ouders andere ouders van dove kinderen: lotgenoten. Via die ouders kwamen ze in aanraking met het werk van een Interkerkelijke Commissie (IC) voor doven in de regio. Ze hoorden van kinderwerk, met dove kinderen, dat op zaterdagen in een schoolgebouw gedaan werd. Ze gingen er zelf ook aan meewerken. En hun dochtertje voelde zich er thuis. Aan de speciale kerkdiensten voor doven in dat schoolgebouw hadden ze geen behoefte, omdat zij ondertussen zelf voor hun dochtertje konden tolken. Op een gegeven ogenblik kon het schoolgebouw niet meer door de IC gebruikt worden. Men moest op zoek naar een ander zaaltje. De vader van het dove meisje hoorde van het probleem. De NGK van Dordrecht bezat een bijgebouw, dat op dagen in de week door de EHBO gebruikt werd. Op het verzoek van de vader, stelde de kerkenraad toen het gebouwtje op zondag ter beschikking van de doven. Daarna geen diensten meer op zaterdag, maar normaal op zondag. De baby's konden naar de crèche van de NGK. En na de dienst samen koffiedrinken met de horenden van de NGK: het contact groeide. Ook andere doven uit de regio werden er door aangetrokken. Men nam elkaar mee. De ouders met het dove meisje bleven gewoon in de kerk met de horenden. Ze tolkten immers zelf voor hun dochtertje. Later voegde zich een gezin bij de gemeente, waarvan de moeder op een school voor doven werkte, die moeder ging ook tolken. Andere gemeenteleden, die gebarentaal hadden geleerd, gingen ook meedoen. Zo kon men elkaar aflossen. Voor een aantal jongere dove mensen was het aantrekkelijker om met de jongeren van de horende-kerk om te gaan, zij liepen dóór naar de kerkzaal van de horenden. Er werd daar immers ook getolkt. Terwijl de meeste oudere doven nog naar de afzonderlijk dienst in de andere zaal gingen. In de NGK werd Avondmaal gevierd: zouden de doven daaraan ook deel mogen nemen? Zo ontstond er tenslotte een situatie, die eigenlijk niet meer als zinvol werd ervaren: twee diensten in één gebouw. Men kwam tot de conclusie dat voortaan doven en horenden, beter gezamenlijk één dienst konden gaan houden. Waarbij elke zondag een tolk aanwezig is en de liederen geprojecteerd worden.

Jaren geleden kende men geen doven in de kerk van Dordrecht; nu kent men er al 16! En het blijkt, dat vaak de jongere dove mensen zich tot deze diensten aangetrokken voelen. In de afgelopen jaren zijn er dove mensen lid geworden van Ned.Geref. Kerk. En er kwamen gehandicapte doven op oudere leeftijd tot geloof.

Bijlage D: Salarisschaal van het GMV voor een pastoraal medewerker
(Schaal per 1 juli 2002)

Aantal dienstjaren	Bruto per maand in €
0	1.896
1	1.989
2	2.090
3	2.133
4	2.179
5	2.237
6	2.286
7	2.334
8	2.384
9	2.428

Daarbij komen nog:

Vakantietoeslag: 8%.

Sociale lasten: 20% van de loonsom, incl.premie pensioenvoorzieningen.

Autokosten vergoeding i.v.m. vele kilometers die gereden moet worden.